

‘Intense vorm van geloofsgesprek’

Met toneelspelen is bibliodrama „absoluut niet te vergelijken”, zegt ds. Atzo Nicolai, die bibliodrama-groepen in Barneveld leidt. „Je speelt wel een rol, maar het is totaal anders. Er is geen script, er is geen tekst dan alleen de tekst van het bijbelverhaal waarin je je helemaal inleeft. Je tekst komt bij je op. Ze wordt je als het ware gegeven. Je ervaart het bijbelverhaal daardoor heel lijfelijk.”

Nicolai is predikant van de protestantse gemeente in oprichting in Barneveld (waarin de hervormde Immanuëlkerk en de gereformeerde Bethelkerk samenwerken). In het kader van het jaarlijkse winterprogramma ‘vorming en toerusting’ van de twee kerken en de rooms-katholieke Sint Catharinageloofsge-meenschap Barneveld-Voorthuizen bood hij de laatste jaren bibliodrama aan. Meestal kreeg hij tien à vijftien deelnemers bij elkaar. „Het is voor hen wel spannend, ze moeten letterlijk in beweging komen en daarvoor moeten ze een drempel over.” Bibliodrama is een „intense manier van met elkaar in gesprek raken over het geloof”, zegt ds. Nicolai. „Uitgangspunt is een bijbeltekst of bijbelverhaal. Eerst praten we erover, net als in een ‘gewone’ bijbelstudiegroep: wat is je indruk van wat je hebt gelezen, wat valt je op, waar stuit je op, wat vind je moeilijk en wat makkelijk, wat vind je mooi? Daarna wordt het bijbelgedeelte in de ruimte uitgezet, er wordt een plek ge-given aan de rollen in het verhaal. De deelnemers kiezen zelf een rol die hen aanspreekt. De gedachte is dat er een verbinding wordt gelegd tussen jou en het verhaal doordat je je verdiept in de rol die je op je neemt. Vanuit de positie van die ingenomen rol begeef je je in het bijbelverhaal. Dat kan soms heel diep gaan.”

Heftig was bijvoorbeeld het verhaal van het gouden kalf, herinnert Nicolai zich. „Ik was één van de Israëlieten die rond het kalf hadden gedanst. Ik voelde me echt bang voor Mozes die kwaad van de berg afkwam. Ik besepte dat ik verkeerd zat en ik wilde Mozes ontvluchten, weg uit de woestijn, terug naar Egypte.” Een ander voorbeeld is de storm op het meer. „Ik ervoer wat het is om te schrikken en zo bang te zijn voor de storm en angst te hebben voor de chaos, en wat je doormaakt doordat Jezus slaapt en maar niet wakker wordt. Een andere deelnemer had de rol van de storm, hij beleefde wat het is om door Jezus gestild te worden.”

Deelnemers aan bibliodrama zijn kwetsbaar. Nicolai: „Maar je hebt wel de bescherming van je rol. Wat je zegt en doet is enerzijds heel erg van jou, maar wordt anderzijds door je rol opgeroepen, het valt binnen het kader van de invulling van die rol. Je legt jezelf niet helemaal open, het is wel persoonlijk. Van deelnemers hoor ik dat bibliodrama best wat teweeg brengt, dat het hen aan het denken zet.”

Nicolai typeert de werkvorm net als zijn leermeester Nico Derksen als „een weg tot dieper geloven”. „Ook in een bijbel-studiekring ben je in gesprek, maar met bibliodrama komt een bijbelgedeelte door de rol die je op je neemt veel dichterbij. Je spreekt samen voor het aangezicht van God over een bijbel-tekst of bijbelverhaal, er is ook het verlangen om contact met God te krijgen. De rol die je met bibliodrama hebt houdt in dat je het Woord binnengaat, om het beter te horen dan wanneer je het alleen leest. En het Woord horen is van God horen.”

♦ Binnenkort verzorgt ds. Nicolai weer vier bibliodrama-avonden, op 3 november, 1 december, 19 januari en 23 februari. De groep is van 19.45 tot 22.00 uur samen in de Immanuël-kerk, Achterdorpstraat 5 in Barneveld. Voor opgave of nadere informatie kunnen belangstellenden contact opnemen met ds. Nicolai, tel. 0342-464484, email nicolai@pknbarneveld.nl.

Corine de Kruijf (links) en Sifra Baak in de rollen van Maria en Martha (Lukas 10).

Deelnemen aan e

Corine de Kruijf (Woudenberg) en Atzo Nicol

Bibliodrama - bijbelverhalen in een rollenspel verbeelden en beleven - is voor kerken en scholen een goede werkvorm, zeggen Corine de Kruijf uit Woudenberg en ds. Atzo Nicolai uit Barneveld. Wie zich inleeft in een rol, gaat een bijbelgedeelte beter begrijpen, maar leert ook zichzelf meer kennen, de anderen en de wereld om hem of haar heen. ‘Deelnemen’ aan een bijbelverhaal kan als geloofsverrijkend worden ervaren.

Biblio betekent boeken of Bijbel. Drama verwijst naar dramatiseren, het levendig vertellen van (bijbel)verhalen. Op school dramatiseren leerkrachten als ze een bijbelverhaal aan kinderen vertellen. „Dit is een stapje verder”, legt Corine de Kruijf uit. „Dit is zelf spelen.” Ze zegt er met nadruk bij dat bibliodrama geen toneelspe-len is. „Je speelt geen persoon, je beeldt je als het ware in wat voor personen degenen geweest moeten zijn die in het bijbelverhaal naar voren komen. Hoe deden ze, wat zeiden ze, wat dachten ze, hoe keken ze aan tegen wat er gebeurde?” Corine geeft workshops biblio-drama voor volwassenen bij Kunst en Cultuur in haar woonplaats Woudenberg. In september is er een groep begonnen, die eens per maand bijeenkomt. Ook is ze docent bij Creative Art School Ele-vate in Veenendaal en is ze in over-leg met de protestantse gemeente De Voorhof in Woudenberg. Vanuit haar onderneming kZieje biedt ze workshops bibliodrama aan, naast improvisatietheater en vi-deocoaching, in Woudenberg en in de regio. Toneelervaring is voor meedoen aan bibliodrama net zo min vereist als bijbelkennis.

een bijbelverhaal

ai (Barneveld) leiden bibliodrama-groepen

Het verlevendigen bij bibliodrama gebeurt in een groep waarin de deelnemers met elkaar het bijbelverhaal in actief naspelen, uitbeelden. „Het is een expressieve, creatieve vorm. Je kunt je op die manier heel goed inleven in de verhalen. Je kunt bovendien jezelf beter leren kennen, want terwijl je ermee bezig bent, zul je ook reageren op de tekst die je uitspeelt. En vaak zeggen mensen die eraan meedoen ook dat bibliodrama hun geloof verrijkt.”

Heel veel bijbelverhalen lenen zich voor zo’n aanpak, heeft Corine gemerkt. De gelijkenis van de verloren zoon bijvoorbeeld is er goed voor geschikt. „Met een of enkele deskundige begeleiders erbij bespreek je het verhaal, iedereen kiest een rol die hem of haar lijkt en dan ga je je rol verkennen, om je er vervolgens hoe langer hoe meer in te gaan inleven. Als je het verhaal van de verloren zoon speelt, heb je te maken met de rollen van de vader en zijn twee zoons. Daarnaast kies je omstanders. Als die in het bijbelverhaal niet met zoveel woorden worden genoemd, mag je ze er zelf bij bedenken. De Bijbel laat ruimte voor eigen interpretatie. Je hoeft

dan ook niet letterlijk het verhaal na te spelen. Je gaat zelf na wat er gebeurde en hoe het eruitzag. Er mogen trouwens ook meerdere deelnemers zijn die dezelfde figuur vertolken. Je kiest hoe dan ook een rol die je aanspreekt, om vandaaruit het verhaal binnen te gaan. Bibliodrama speel je niet voor publiek. Er wordt een speelveld gecreëerd waarin de rollen verkend worden. Veiligheid binnen de groep is belangrijk. Je moet je vrij voelen om in je rol te stappen. Je laat tenslotte heel wat van jezelf zien binnen die rol.”

In het bijbelverhaal gaan meer zaken je opvallen als je er zelf mee aan de gang gaat, illustreert Corine aan de hand van het verhaal van de wonderbare spijziging. „Mij viel op dat het om vijfduizend mannen ging, dat staat er letterlijk. Er waren dus ook nog vrouwen en kinderen bij, waardoor het totale aantal aanwezigen nog eens behoorlijk toeneemt. En dan: hoe zag de omgeving eruit? Je probeert je dat ook zo goed mogelijk voor te stellen, bijvoorbeeld door vooraf foto’s te bekijken van het gebied in Judea, waar het verhaal zich afspeelde. Daarna ga je je afvragen: wat zullen die men-

sen bij zich hebben gehad? Je kiest dan ook zelf attributen, je spreidt kleden uit, er kan muziek klinken. Verder kun je jezelf de vraag stellen: Waarom ga ik met Jezus mee? Is het uit nieuwsgierigheid? Wil ik misschien genezen worden? Wat trekt mij in hem aan?”

Zich inleven in het verhaal lukt als het goed is spelenderwijs, zegt Corine. Al doende gaat men zich van deelnemer aan een activiteit deelnemer in een verhaal voelen. „Dat ontwikkelt zich terwijl je je plek inneemt, je houding bepaalt, gaat bewegen en dingen gaat zeggen. Ook doordat je in gedrag en gevoel gaat reageren op de anderen in hun rollen, en andersom. Je merkt wat het met je doet. Soms komen er dingen naar boven waar je van opkijkt! Het kan zelfs heftig worden.”

Behalve een startgesprek zijn er tussendoor allerlei momenten waarop de leider van de bibliodrama-groep het spel kan onderbreken, vragen kan stellen, een ‘open-stoelgesprek’ kan inlassen of een ontmoetingsspel kan spelen. De rollen en de situaties die in het bijbelverhaal voorkomen, worden op die manier steeds hel-

derder en ze ontsluiten hun betekenissen. Het doet vaak veel met de deelnemers, zegt Corine. „Iedereen komt bij zijn eigen vragen terecht, bij wat hem raakt en verbaast, bij zijn eigen denkbeelden, zijn intenties en levenservaringen.”

Aan het eind, als de leider ervan overtuigd is dat wat er in het verhaal zat, zo ongeveer ook naar boven is gekomen, wordt het spel beëindigd, iedereen stapt uit zijn rol en er volgt een nagesprek. Ook dat is belangrijk, benadrukt Corine. „Doordat iedereen heeft deelgenomen aan een proces waarin op een creatieve manier een bijbelgedeelte is behandeld, kun je nog eens naar de verschillende interpretaties kijken die iedereen van het verhaal gemaakt heeft. Praktisch altijd is de uitkomst dat het bijbelverhaal voor alle deelnemers aan betekenis heeft gewonnen.”

◆ Corine de Kruijf verzorgt workshops bibliodrama bij Kunst en Cultuur Woudenberg op 8 november en 14 december en volgend jaar iedere tweede woensdag van de maand. Informatie: tel. 06-18340158, www.kzieje.nl.

Mozes bij de brandende braamstruik

Een deelnemer aan een bibliodrama-bijeenkomst over Mozes bij de brandende braamstruik (Exodus 3) beschrijft wat er met hem gebeurde:

„Ik waan me in de woestijn: stenen als rotsen, zandkleurige doeken. Om een grote plant slingert een blauw kleeftje als een watertje bij de oase. En daar in het midden de feloranje en rode doeken: de brandende braamstruik. Samen hebben we het decor opgebouwd en daar staan we nu. Een lange stok in onze hand, een kleeftje omgeslagen.

De begeleider leest enkele zinnen voor uit het bijbelhoofdstuk waar het over gaat: Mozes ziet dat de struik in brand staat en toch niet wordt verteerd. Hij vraagt zich af hoe dat kan. We krijgen een opdracht: ‘Zoek een plek in de ruimte ten opzichte van de brandende braamstruik’. Iedereen loopt stil met zijn stok door de ruimte. Ik ga dicht in de buurt van de struik staan. Ik ben nieuwsgierig en wil het naadje van de kous weten. „Wat brengt jou hier, Mozes?” De begeleider loopt één voor één de deelnemers langs en stelt deze vraag. Om beurten reageren we. Dan staat ze voor mij.

„Wat is dit nou?!” roep ik uit, terwijl ik nog een stapje naar voren doe. De begeleider leest verder in haar bijbel: Mozes wil het wonderbaarlijke verschijnsel van wat dichterbij bekijken, maar op dat moment waarschuwt God hem om niet naderbij te komen.

Ik deins terug. Opeens begrijp ik dat ik me op heilige grond bevind. Ik zie anderen om mij heen gehaast hun sandalen uitschoppen. Ze knielen plotseling eerbiedig neer. Een enkeling twijfelt, wil weglopen.

Dan krijgen we van God een opdracht. Het is heel wat, deze opdracht: ‘Ga naar farao, die de Israëlieten onderdrukt en zeg hem dat ik wil dat hij mijn volk laat gaan’.

De begeleider loopt rond en stelt vragen: Mozes, wat vind jij van deze opdracht van God aan jou? Wat gaat er nu door je heen?

Ik voel schrik en angst. Zit vol ongeloof en kritische vragen: “Moet ik dat gaan doen? Ik, Mozes? Wil ik dat wel? En hoe had God dat gedacht te doen?”

In het nagesprek delen we onze ervaringen. De stenen zijn weer gewoon stenen en de brandende braamstruik ligt opgevouwen in de doos.

Het was bijzonder om dichtbij God te vertoeven en met Hem in gesprek te zijn. Van mij had het langer mogen duren. Nu ik niet meer in mijn rol ben, realiseer ik me dat God ook mij wil inzetten voor Zijn plan. Dat doet me goed. Maar er dringt zich nog een ander beeld aan mij op. Wat lijkt ik veel op Mozes! Zijn ja-maars klinken mij verdacht bekend in de oren. Ook ik geef me niet zomaar over.

De begeleider sluit af met het vervolg van het verhaal: Mozes gaat op weg naar Egypte. De staf van God houdt hij in zijn hand.”